

داستان فضانورد افغان پس از ۲۵ سال

آصف معروف

بی بی سی

دوشنبه 24 مارس 2014

عبدالاحد مومند، پس از کودتای ۷ ثور ۱۳۵۷ به اتحاد جماهیر شوروی رفت و در رشته خلبانی هواپیماهای جنگی تحصیل کرد .

اتحادشوروی در ۱۹۸۸، یکسال پیش از خروج نیروهایش از افغانستان تصمیم گرفت یک شهروند افغانستان از مرکز فضایی بایکانور در قزاقستان به فضا بفرستد

عبدالاحد مومند اولین افغانی بود که برای این مأموریت انتخاب شد .

بی بی سی در بیست و پنجمین سالروز این سفر فضایی یک مستند تلویزیونی تهیه کرده است که به زبان های فارسی و انگلیسی پخش می شود .

در این مستند آقای مومند داستان سفر اولین افغان به فضا را با مخاطبان شریک کرده‌است .

نخستین افغان در فضا

سال ۱۹۹۸ اتحاد شوروی سرانجام پس از ده سال نبرد و سرکوب در افغانستان تصمیم می‌گیرد تا نیروهایش را از این کشور خارج کند ولی پیش از آن باید یک ماموریت مهمی را به انجام برساند؛ فرستادن یک افغان به ایستگاه فضایی میر .

یک تصمیم سیاسی که باید ظرف ۹ ماه انجام شود و آموزش فضانورد گزیده شده که حسب معمول دوسال است، در زمان بسیار کمتری نهایی شود .

از میان چهارصد داوطلب و افراد انتخاب شده دو نفر به ماسکو فرستاده می‌شوند تا در روند آموزش سهم بگیرند .

عبدالاحد مومند و محمد دوران و در مرحله نهایی کسی که همه آزمون‌ها را موفقانه پشت سر گذشتاند و باید به فضا می‌رفت، عبدالاحد بود .

بیست و پنج سال پیش زمانی که شوروی‌ها برای فرستادن یک فضانورد افغان به ایستگاه فضایی میر برنامه‌ریزی کردند، برای بسیاری از مردم افغانستان یک ماموریت غیر قابل لمس و دور از باور بود .

آن زمان هر عملی برای قهرمان‌سازی در افغانستان تحت شعاع تبلیغات منفی قرار می‌گرفت و تصور می‌شد پوششی برای تغییر اذهان مردم این کشور و جهانیان در زمینه اشغال نظامی است .

نخستین فضا نورد افغان کیست؟

از طرف راست عبدالاحد مومند همراه والیری پولیاکوف در سفینه فضایی

عبدالاحد مومند فرزند یک کشاورز است .

در روستایی در ولایت غزنی در مرکز افغانستان زاده شده و در کابل تحصیل کرده است .

وقتی کودک بود شب‌ها با پدرش در مزرعه می‌نشست و به فضا و ماه و ستاره‌ها نگاه می‌کرد که روشن‌تر از هر جای دیگر بود .

روزها با عبور هواپیماها آرزو می‌کرد روزی خلبان شود و هواپیماهای مسافربری را هدایت کند .

زمانی که نظامیان حزب دموکراتیک خلق در افغانستان قیام مسلحانه کردند، به زودی تعداد بیشتری از جوانان را برای تحصیلات عالی به اتحاد شوروی فرستادند .

احد نیز یکی از آنها بود که در آنجا خلبانی آموخت ولی برای جنگنده‌های جت .

می‌گوید وقتی تحصیل می‌کرد، هرگز تصور نمی‌کرد روزی خلبان جنگی شود .

هفت شب و روز در 'میر'
زمانی که یوری گاگارین نخستین فضانورد جهان از افغانستان دیدار می‌کرد، گفت: "دیر
"نخواهد بود که یک افغان هم به فضا برود.
در آن وقت عبدالاحد، دانش آموز مکتب حبیبه کابل بود .
او حتی تصور هم نمی‌کرد که آن افغان می‌تواند خود او باشد .
بیست و پنج سال پیش وقتی او مامور رفتن به فضا شد، ولادیمیر لیاکوف فرمانده پرواز او
بود .

اعضای تیمی که با آقای مومند به فضا رفته بودند
فضانورد افغان همراه با او هفت شب و هفت روز در فضا بودند و دو روز هم همسفر
'فضایی؛ در ایستگاه فضایی 'میر' .
او با سایر فضانوردان ماموریت خود را پیش برد. کار فضانورد افغان، عکاسی از
سرزمین کشورش برای تحقیقات مربوط به معادن، آب، زلزله‌شناسی و سایر مطالعات
زمین‌شناسی بود .

برای عبدالاحد تماشای زمین از فضا دل انگیز بود.

"او می‌گوید: "هیچ سیاره‌ای مثل زمین زیبا نبود.

برای او زمین مثل خانه مشترک همه ساکنان این کره به نظر رسید. آن وقت در سرزمینش جنگ ادامه داشت و احد از همان ایستگاه پیامی برای پایان جنگ در کشورش فرستاد و از جهانیان خواست که مردم کشورش را برای رسیدن به صلح کمک کنند .

دوری از کشور

احد پس از آنکه در ۱۹۸۸ از فضا برگشت به عنوان قهرمان ملی شناخته شد .

او اولین فضانورد افغان شد و اولین مسلمانی که قرآن را به فضا برد .

رئیس جمهور نجیب‌الله در ایستگاه فضایی 'میر' با او صحبت کرد و گفت آرزو می‌کند کاش او هم می‌توانست کشورش را از فضا ببیند .

عبدالاحد در فرودگاه کابل با استقبال گرمی روبرو شد و به زودی به یک چهره آشنا برای همه تبدیل شد که پیوسته رسانه‌ها با او در تماس بودند و داستان رفتن به فضا را منتشر می‌کردند .

احد هفت شب و هفت روز در ایستگاه فضایی میر ماند

اما دیری نگذشت که او از کانون توجه افتاد و حتی مدتی بدون شغل ماند تا اینکه به عنوان معاون وزرات حمل و نقل تعیین شد .

سه سال پس از نخستین سفر فضایی اش در ۱۹۹۲، کشورش دچار هرج و مرج شد و احد ناگزیر شد به عنوان یک چهره شناخته شده به امنیت خود و خانواده اش بیاندیشد .

او خواست برای زمان کوتاهی به هند برود. بلیطهای دوطرفه اش را هنوز با خود دارد .

این سفر راهش را به مهاجرت درازمدتی باز کرد. او به آلمان رفت و آنجا در گوشه کوچکی از شهر اشتتگارت، به عنوان محاسب به کار آغاز کرد و بیست و پنج سال همانجا ماند .

او در آلمان با همسرش بی بی گل که روزنامه نگاری خوانده و دو دختر و یک پسرش زندگی می کند .

در مهاجرت زمان زیادی به عنوان یک فرد عادی و کمتر شناخته شده زندگی اش را پیش می برد. در بیست و پنج سال گذشته هرگز نتوانست به کشورش برگردد .

دیدار دوباره

همراه با جینی نارتون، تهیه کننده برنامه و جنیت بلرد، کارگردان به دیدار احد رفتیم .

احد بیست و پنج سال پس از پرواز به فضا حالا به مرد آرام و کم حرفی بدل شده است .

خاطرات گذشته و یادگارهای سفر را با خود دارد .

نسخه قرآن را که به فضا برده بود، همین چندی پیش همسرش از کابل آورده اما لباس های فضایی اش را از موزه ای در کابل در سال های نود و در جریان جنگ و هرج و مرج بین گروه های اسلامگرا به غارت برده اند و روشن نیست دست کیست و در کجاست؟

روزنامه ها و مصاحبه هایش را همراه با مدال ها و افتخارات نظامی اش محفوظ نگهداشته است .

بخشی از برنامه مصاحبه بی بی سی برای تهیه یک مستند تلویزیونی، رفتن به مسکو و کابل است .

در مسکو در شهر ستارگان، جایی که اولین دختر او به دنیا آمد، با ولادیمیر لیاکوف دیدار می کند و یادهای آن زمان را زنده می کند .

در کابل محمد دوران را که حالا ژنرال و مرد شماره اول نیروی هوایی افغانستان است، می بیند .

ساعتی را که پیش از پرواز به او اهدا کرده بود، به دست دوست نظامی‌اش می‌بیند و از خاطرات دوران آموزش مشترک و سال‌های دوری با هم حرف می‌زنند.

آیا مردم او را به یاد دارند؟
در کابل بسیاری او را به یاد دارند و همه می‌خواهند به دیدارش بروند.

آقای مومند با خانم و سه فرزندش

تلویزیون‌ها او را دعوت می‌کنند و صبح و شام روی صفحه تلویزیون‌ها ظاهر می‌شود. حتی رئیس جمهور حامد کرزی دوبار با او ملاقات می‌کند و به او می‌گوید با آنکه در آن زمان مجاهدین علیه شوروی می‌جنگیدند، ولی خبر رفتن عبدالاحد به فضا برای همه افتخار آفرین بود و برای شخص او نیز.

در کابل در یک سازمان نوبنیاد فضایی افغانستان جمعی از جوانان و کودکان دور احد جمع می‌شوند و او را به عنوان یک ستاره و قهرمان‌شان می‌شناسند.

احد می‌گوید با دیدن این جوانان، او به آینده افغانستان امیدوار می‌شود.

به ویژه که آنها از تعصب و مشکلات متعدد قومی، زبانی، گروهی و سمتی خود را کنار می‌گذارند و می‌خواهند افغانستان خانه مشترک همه باشد.

